

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	---
Lloc de producció	Sud d'Itàlia
Lloc de procedència	Empúries (l'Escala, Girona)
Títol/nom objecte	Kylix de figures roges
Data	Segle IV aC.
Mesures	Ø 18,7 cm
Materials/tècnica	Ceràmica de torn
Núm. d'inventari	104
Ubicació al museu	Planta 2a / sala El món mediterrani / vitrina 67

DESCRIPCIÓ

Copa de peu alt o *kylix* de figures roges, possiblement originària de la Campània, al sud d'Itàlia. A la cara interna hi ha un medalló central on es representa el cap d'una dona de perfil, amb el cabell recollit i que mira cap a l'esquerra. La imatge està emmarcada per una sanefa amb motius geomètrics en forma d'ones i una banda en reserva. La cara externa està decorada amb dues escenes de palestra, amb dues parelles de joves enfrontats i vestits amb *himàtion*. Les escenes estan separades per dos grans palmetes i roleus. La peça està fragmentada i restaurada.

RELECTURA

<p>Tema relacionat</p>	<p>Gènere i espai Gènere i classe social Gènere i indumentària</p>
<p>Relectura</p>	<p>El <i>kylix</i> és una copa ampla amb anses que s'utilitzava en el món grec per a beure vi. El fons d'aquestes copes solia estar decorat amb figures o escenes que es feien visibles a mesura que s'apurava la beguda. Això permetia jugar amb el factor sorpresa de la vaixel·la, un gest que cobrava especial sentit en contextos de socialització entorn del vi. És el cas dels <i>symposia</i>, reunions de caràcter festiu que organitzaven les elits a les seues cases, que servien com a diversió i, al mateix temps, permetien afermar relacions de poder i establir noves aliances. No debades, el <i>symposion</i> era una de les principals institucions socials de l'antiga Grècia.</p> <p>En aquests actes, el consum del vi, com també els objectes i les ritualitats que hi acompanyaven, exercien un paper clau. El <i>kylix</i> no sols contenia el vi, sinó que quan es buidava descobria als comensals diversos tipus d'imatges en el fons del recipient. Aqueixes imatges anaven des de representacions de banquets –incloent-hi els de caràcter mític a través de la figura de Dionís–, fins a exercicis en la palestra i escenes eròtiques</p> <p>L'imaginari d'aquestes copes incidia, sobretot, en l'univers masculí. Les escenes de gineceu o d'altres àmbits de predomini femení són quasi inexistentes. Cal tindre en compte que la presència de dones en el <i>symposion</i> estava restringida. Segons les fonts iconogràfiques i epigràfiques, eren principalment les anomenades <i>hetairai</i> o hetaires aquelles que participaven d'aquestes celebracions. Es tractava de prostitutes d'alt nivell, contractades per a fer companyia als homes a través de la conversa, la música, la dansa o les relacions sexuals. No obstant això, alguns testimoniatges posen de manifest la participació puntual de dones destacades (Hiparquia i Aspàsia en són els casos més coneguts) i fins i tot de familiars pròximes als comensals.</p> <p>Els estudis de gènere de les últimes dècades han qüestionat, en aquest sentit, l'exclusió total de les dones dels <i>symposia</i> a partir de dues consideracions: que les evidències visuals i escrites van ser transmeses fonamentalment per homes, amb el biaix que hi comporta, i que la interpretació de l'escassa participació femenina està condicionada pels testimoniatges de l'Atenes dels segles V-IV a. C., obviant el que ocorre en altres territoris i cronologies. Encara més, s'han visibilitzat espais i contextos d'àpats diferents al <i>symposion</i>, també amb consum de vi, en els quals van participar activament les dones; en alguns casos de manera exclusiva.</p> <p>Sense perdre de vista aquests matisos, la veritat és que la representació de les dones en les copes de vi sembla estar limitada a hetaires, divinitats i altres personatges mitològics. Sobre l'exemplar que hi analitzem, produït al sud d'Itàlia i adquirit a la ciutat grega d'Emporion, al nord-est de la península Ibèrica, no hi ha una interpretació clara.</p> <p>Es representa el cap d'una dona abillada amb el <i>sakkos</i> o <i>kekryphalos</i>, un tocat de tela o de ret que se subjectava des del front i cobria bona part del cabell, recollint-lo en el clatell i que deixava només al descobert la trossa posterior i alguns tirabuixons sobre les orelles. Algunes interpretacions apunten al fet que es deu tractar de l'efígie de la deessa Àrtemis o d'Afrodita, encara que no hi ha atributs suficientment clars com per a afirmar això. Exemplars similars a aquest s'han trobat en altres punts del Mediterrani. En alguns casos, el mateix model, però amb variacions significatives com la substitució del <i>sakkos</i> pel capell</p>

frigi, permet identificar-la com a amazona. Per part seua, la cara exterior del *kylix* conté escenes de palestra, habituals en aquesta mena de recipients. Al llarg de la superfície apareixen dues parelles de joves enfrontats i vestits amb el característic *himàtion* o mantell. L'escena incideix, una vegada més, en l'univers masculí, perquè la palestra era un espai fonamental en el procés de socialització dels adolescents, en el qual hi havia espai per a l'exercitació del cos, per a l'aprenentatge d'idees i valors clau de cara a l'acompliment del seu paper com a ciutadans, i per a l'afirmació de la identitat de grup.

BIBLIOGRAFIA

BURTON, Joan. "Women's commensality in the ancient Greek World". *Greece & Rome*, 1998, vol. XIV, nº 2, 143-165.

MIRÓ I ALAIX, Maria Teresa. "La cerámica ática de figuras roges d'Empúries: Una aproximación al seu estudi tipològic", *Empúries*, nº 51, 127-138.

ROUILLARD, Pierre. *La céramique grecque dans la Péninsule Ibérique (VIIIème siècle- IVème s. av. J.C.) ou l'expansion helléque en Extrême Occident*. Tesis doctoral. París: Université Paris Nanterre, 1986.

TRIAS, Gloria. *Cerámicas griegas de la Península Ibérica*, València: William L. Bryant Foundation, 1967-1968.